

767

פרוטוקול מס' 9 / א

מישיבה של ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה
ביום ד', כ"ט בכסלו, תשט"ז
14.12.55 - 8.45 בוקעה

ב כ ח ו :

- ב. הראל - מ"מ היו"ר
- פ. זוארץ
- ר. הקטין
- ד. נצר
- ה. צברי
- א. רזיאל-נאור
- י. רפאל

מוזמנים :

- מר ז. ארן - שר החינוך והתרבות
- מר בר-סלע - המנהל הכללי של משרד הסעד
- ד"ר אבידור - המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות
- מר שריד - המנהל למנהל הכללי של משרד החינוך
- גב' סטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך
- גב' ברט - מנהלת המדור לחינוך מיוחד, מ. חינוך

סדר-היום :

א. בית-החינוך לעוורים בירושלים;

ב. אופן הרכבת הרשימה של גולד האומה שנשלחה לאונסקו;

ג. הצעה לסדר-היום של חה"כ רפאל בדבר הפליה לרעת החינוך הסמלכת-הדתית.
= = = =

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ב. הראל :

א. בית-החינוך לעוורים בירושלים

ד"ר אבידור :

לאחר דבריה הלבביים של גב' ברט אתמול שאני תומך בהם, לא נותר לי להוסיף אלא הערות מספר.

אם כי חבר-הכנסת סנה הכיר בתנאים האובייקטיביים הקשים הנובעים ממציאות המבוגרים במוסד, הוא עמד על כך שאריכה להיות ביקורת עצמית מתמדת. ביקורת כזאת קיימת לגבי מוסד זה כשם שהיא קיימת גם לגבי מוסדות אחרים. ישנה עין פקוחה על המוסד הזה, וכפי ששמעה הוועדה אתמול, ישנה מפקחת מטעם משרד החינוך הדואגת למוסד זה. אך נוסף לכך, גם גב' ברט, שהיא המפקחת המרכזית על מוסדות החינוך מיוחד, טקדישה לבית-החינוך לעוורים תשומת-לב יומיומית כמעט. אם כי יש לנו אמון מלא במנהל המוסד קיימת ביקורת מתמדת. נוסף לכך קיימת גם ועדה ציבורית ליד המוסד וחברים בה שני מחנכים, מר מלצר ומר אילון. מר מלצר עומד בקשר יומיומי כמעט עם המוסד ומנהל המוסד, מלבד התייעצותו עם גב' ברט, נועץ גם בו. אולם, אמור, הקשיים האובייקטיביים הם המובעים הפיכת מוסד זה למוסד חינוכי ובעיקר המצאות המבוגרים במוסד. גם ריבוי המורים העוורים במוסד - כ-90% מכלל המורים - מקשה על המצב. אולם אף אם הקשיים האלה, שאפשר להתגבר עליהם, ייעלמו גם אז יהיה זה מוסד קשה מפני שלא קל לחנך ילדים עוורים.

או.

ד"ר אבידור: בהתאם להחלטת ועדת החינוך הלקנו סר שריד ואני השבוע לבקר במוסד והיתה לנו שיחה ארוכה עם מנהל המוסד ועם יו"ר הוועדה הציבורית. כן היתה לנו שיחה מאלפת עם הוותיקים שבין מורי המוסד - שני מורים עוורים שהנם בוגרי המוסד - ועם העובדת הסוציאלית אשר עובדת במוסד זה 20 שנה.

המורים לא רק תסכו בטנהל, אלא דרשו כי ינהגו לגבי התלמידים המרדנים ביד חינוכית תקיפה. הם אמרו כי נחטא כלפי הילדים העוורים אם נגלה יותר מדי רחמנות. דבר זה במיוחד עשה עלינו רושם חזק.

לאור הביקורת העצמית אנו חושבים כי ישנו דבר הטעון תיקון, וזהו הרחבת הרכבה של הוועדה הציבורית אשר יש לצרף אליה מחנכים נוספים.

בסיכומו של דבר, נראה לנו שקיים טיפול מתמיד ורציני במוסד ואני חושב כי הוועדה יכולה לסמוך על כך שנעשים כל המאמצים האפשריים לשיפור המצב. הוועדה יכולה לעזור לפתרון בעיה החינוכית על-ידי מציאת פתרון לבעיית המבוגרים הנמצאים במוסד. באופן כזה היתה עושה שירות חשוב מאד.

היו"ר ב. הראל: בזה סיימנו את הדיון בשאלה זו ואני מציע כי נוציא מספר מסקנות מסוג.

ראשית, אני מציע להטיל על משרד הסעד לשחרר את המוסד החינוכי מהמבוגרים הנמצאים בו זה שנים.

ד. צברי: אני מציעה גם לקבוע תאריך סופי להוצאת המבוגרים.

היו"ר ב. הראל: זאת לא הייתי מציע.

התקשרתי אתמול עם ד"ר פלדמן ממשרד הבריאות, אשר אחראי על המוסדות לחולי-נפש. הוא אמר לי כי הפסיכופטים הנמצאים בבית-החינוך לעוורים, אף שאינם זקוקים מסש לאישפוז במוסד לחולי-נפש, לא הוחזרו מן המוסד בו אושפזו, אלא נעלמו ממנו ובעצמם חזרו לבית-החינוך. במידה שלא ימצא לאנשים אלה סידור אחר, מוכן משרד הבריאות לאשפזם בשיבועות הקרובים במוסד "שלוה" בבית-ים.

הייתי מציע מטקנה נוספת. לאחר ששמענו כי אחוז המורים העוורים במוסד מתקרב ל-90% אחוז אשר אינו מקרבל במוסדות מסוג זה בארצות התרבות - צריכים אנו להמליץ על כך כי יוגדל בהקדם אחוז המורים הפיקחים במוסד ויועמד לפחות על 50% מכלל חבר המורים. אינני רוצה להכנס כאן לשאלה אם יש להוציא את המורים העוורים מהמוסד וכיצד להוציאם. אולם ברור כי יש צורך במספר מינימלי של מורים פיקחים במוסד ולא יתכן כי הרסה החינוכית תסבול מפני שישובם גורמים המאלצים להחזיק במוסד מספר גדול מדי של מורים עוורים. אני חושב כי בקבלת החלטה מעין זו ניתן דחיפה להגדלת מספר המורים הפיקחים בבית-החינוך.

ד. צברי: לדעתי אפשר להסיק מן הדיון-וחשבון ששמענו כאן מסקנות נוספות.

מכל הבאמר לנו ראינו כי חוסר-הבטחון של התלמידים הוא אחד הגורמים העיקריים המונעים אם יציאתם מן המוסד. לכן יתכן ואנו צריכים ליפות כוחם של המורדים הנוגעים בדבר לחלוקת בית-החינוך לעוורים לשני מוסדות: המוסד הראשון לילדים בוגרי בית-ספר יסודי אשר ישמש בית-ספר מקצועי ובו יקבלו הילדים הכשרה מתאימה כדי שבהגיעם לגיל 18 יוכלו לעזוב את המוסד ולהתחיל בחיים תקינים. המוסד השני ישמש כבית-ספר יסודי בלבד.

ועוד דבר. לילדים העוורים, בגלל המנטליות המיוחדת להם, יש לתת טיפול-יתר-טיפולי פסיכיאטרי, ואני חושבת כי זהו תפקידה של האחרת הסוציאלית במוסד.

ועדת החינוך והתרבות,
14.12.55

או.

ד. צברי:

לדעתי יש גם לתת את הדעת על העברת המוסד לידי המספלה. אני חושבת כי אותה החברה מחוץ-לארץ התומכת במוסד כיום תוכל להמשיך לתמוך בו גם כאשר יעבור לבעלות מסלית.

היו"ר ב. הראל:

העברת המוסד לידי המספלה היא בעיה כללית אשר אינה נוגעת למוסד זה בלבד.

י. רפאל:

אני חושב כי מוקדם במקצת להסיק מסקנות על יסוד האינפורמציה והדיונים שהיו בוועדה, יש חשב שמדי פעם בפעם נצטרך לחזור ולדון בשאלה זו, ולא הייתי רוצה בכך. לכן אני מציע לבחור בוועדת משנה בת שלושה חברים אשר תוסיף להתעניין במצב אשר במוסד, תחקור ותקיים בירור נוסף. ועדה זו תביא בפנינו הצעות ומסקנות.

ד. נצר:

אני מתנגדת לבחירת ועדה מטעם הכנסת, כי לדעתי יהיה בזה מסוים הבעת דעה שלילית על משרד החינוך, כאילו לא סיפל המשרד כראוי בענין זה. אני גם חושבת כי על-ידי בחירת ועדה מעין זאת יעברו חברי-הכנסת על הסמכויות המוקנות להם ויתערבו בדברים שאין הם צריכים להתערב בהם. שביתות תלמידים בפנימיות הן מן הדברים השכיחים, גם בין ילדים פיקחים. אני מציעה לאשר את המסקנות אשר הוצעו על-ידי יו"ר הוועדה, ובעיקר המסקנה בדבר הוצאת המבוגרים מן המוסד. ההצעה של חה"כ צברי בדבר חלוקת המוסד לשני חלקים היא רעיון שיש לתת את הדעת עליו ואני מקווה כי המשרדים הנוגעים בדבר יעשו זאת.

י. רפאל:

אני חושב כי קיימת כאן אי-הבנה. אינני מתכוון לכך שהוועדה תערוך חקירה נגד מישהו, אולם היא צריכה לבדור אם תחשוב כי טהור טעון בירור. אין לזלזל בפרשה זו, מפני שהוגשו תביעות נגד כמה מתלמידי המוסד.

היו"ר ב. הראל:

יש לזכור כי בית-החינוך לעוורים אינו מוסד של משרד החינוך. לא הייתי מתנגד כל-כך להקמת ועדת משנה מטעם טעדת החינוך, אם כי לדעתי ועדה זו מיותרת מפני שאין זו הפעם הראשונה שבעיית בית-החינוך לעוורים זוכה לטיפול מצד ועדות הכנסת.

אשר לדבריה של חה"כ צברי, אינני חושב שאפשר להפוך חלק מן המוסד לבית-ספר מקצועי. שמענו בישיבה הקודמת כי רצוי שהחינוך הקטור בהכשרה מקצועית יתן עד כמה שאפשר במוסד חינוך מקצועי לפיקחים. רצוי אולי לחשוב על הקמת מרכז מיוחד לחינוך מקצועי לילדים עוורים בגיל 14 - 18. אולם ההצעה להקים בית-ספר מקצועי בתוך בית-החינוך לעוורים אינה מעשית. בכל אופן, שאלה זו דורשת עיון. הוא הדין ביחס להצעת העברתו של המוסד לידי המספלה.

היות וחה"כ רפאל עומד על הצעתו, אעמידה למניין

ה צ ב ע ה

בעד הקמת ועדה בת שלושה חברים - 3 קולות
נגד - 3 קולות

היו"ר ב. הראל:

נתקבלה החלטה בדבר הקמת הוועדה.

ד. נצר:

אני מבקשת לדחות את קבלת ההחלטה בענין זה לישיבה הבאה.

ה ח ל ט ה

ההצעה לדחות את קבלת ההחלטה ליום ג' הבא - נתקבלה

ועדת החינוך הותרבות,
14.12.55

ב. אופן הרכבת הרשימה של גדולי האומה
אשר הועברה לאונסקו

ד"ר אבידור:

בדצוני לענות לחה"כ רפאל אשר שאל על אופן
הרכבת הרשימה של גדולי האומה שושלחה לאונסקו.

אחת לשנתיים מתכנסת הוועידה הכללית של הארגון
העולמי לסדע, תרבות וחינוך. לאחרונה נתכנסה הוועידה לפני שנה בסונטהידאד,
ואני השתתפתי בסלחת הישראלית לוועידה זו. בוועידה השתתפו זו הפעם הראשונה
רוסיה, רוסיה הלבנה ואוקראינה. נוסף לכך חברות באונסקו עוד שלוש מדינות
מזרח אירופה: פולניה, צ'כיה והונגריה. פולניה הציעה לוועידה להחליט
על כך כי האומות הנאורות יחוגו את יובל המאה של אדם מיצקביץ. העניין נדון
תחילה בוועדה מצומצמת בת 15 חברים שאף אני השתתפתי בה, ובלין כל החברים
נסעו רק שנים אשר ידעו מי הוא מיצקביץ. יש לציין כי לא השתתפו באותה
הוועדה נציגי מדינות מזרח אירופה. לאחר שהוטבר לכולם מי היה מיצקביץ
רצו תחילה לדחות את ההצעה, אולם לאחר ככן קיבלה הוועידה החלטה כללית
האומרת כי הוועידה מטליצה לכל האומות שיחוגו יובלות של אנשים גדולים.
ההחלטה השניה הייתה כי המזכיר הכללי של הארגון ינסה להרכיב רשימה של
גדולי האומות ואם יצליח, יעביר את הרשימה לוועד הפועל אשר יגיש את הרשימה
לאישורה של הוועידה הבאה לתקיים בהודו.

לאחר הוועידה קיבלו כל האומות חברות הארגון
חוזר בו נתבקשו לחוג את יובלותיהם של אנשים גדולים וכן לגיש לסזכיר
הכללי של הארגון, עד ה-15 ביוני ש.ז. רשימה של גדולי האומה אשר בתקופת
הקרובה יחול יובל המאה למותם. עד ה-15 ביוני לא נתקבלה כל תשובה.
המזכיר הכללי שלח חוזר שני וביקש להעביר את הרשימות עד ה-15 בספטמבר.
עד תאריך זה קיבל בסך הכל 16 תשובות מביין 74 מדינות החברות בארגון.
מתוך 16 אומות שענו, הודיעו שבדיה ולוכסמבורג כי אין להן אישים גדולים
אשר בתקופה הקרובה יחול יובל המאה למותם.

בארץ קיים ועד ארצי של אונסקו אשר החינוך
הוא היו"ר שלו, מנהל משרד החינוך - טגן היו"ר וכן מכהן כסגן היו"ר
פרופ' דושקין מהאוניברסיטה העברית. כן חברים בוועד 38 פרופיסורים הכישרוניים
את ארגוני התרבות והסדע בישראל. לאחר קבלת החוזר טאט המזכיר הכללי
של אונסקו פניתי אל אנשי האוניברסיטה וביקשתי מהם הצעה. הם זיערו
את הצגם מכל העניין. עיינתי בספרו הסצוויין של פרופ' סטיל רוט על תרומת
היהודים לתרבות העולם, אשר בו מוזכרים כל גדולי ישראל, וראיתי כי בתקופת
הקרובה אין יובלות המאה למותם של לפחות כמה מהם. פניתי אל שר החינוך
הקודם והוא אמר, כשם שאמרו גם אנשים אחרים, כי יש לשלוח רשימה אפילו
אם אינה מתאימה לכל הדרישות ובלבד שלא תיעדר ישראל מרשימת אומות
אשר להן אישים גדולים. חיברנו רשימה ובה כללנו אנשים אשר תוך 20 השנים
הקרובות יחול יובל למותם או לפעילותם.

אף מדינות אחרות אשר שלחו רשימות, פרט לשתי
לא מילאו אחר התנאים שנדרשו, וישנם סיפנים הטעידים כי הוועד הפועל רוצה
לדחות את כל ההצעה. אילו ידענו כי רק 14 מדינות תשלחנה רשימות לא היינו
שולחים רשימה. אולם בכל זאת טוב ששלחנו אותה, מפני שהרשימה מופצת ביין
כל חברות הארגון וידעו כי גם לישראל יש אישים גדולים.

הרשימה של ישראל כוללת: אמאטיוס לוזיטיאנוס;
רופא; ברוך שפינוזה, פילוסוף; הרמב"ם; אליהו בחור לוי אשכנזי, מדקדק;
שלמה מיטון, פילוסוף; פאול ארליך, רופא ואיש סדע; הרמן מינקובסקי,
מתימטיקאי; אליעזר בן-יהודה; יהודה אברבנל; אחד-העם; שמעון דובנוב;
תיאודור הרצל; י.ל. פרץ; משה מנדלסון; יצחק בן-שלמה ישראלי, רופא ואיש סדע.

י. רפאל:

אינני רוצה לדבר עתה על כך אם הרשימה מוצלחת
או לא, אני סוטרך על פרופ' דינור. אולם הבנתי
מדברי ד"ר אבידור כי ישראל אינה מצודת ברעיון כולו. לדעתי עלינו לתמוך
ברעיון זה ולבצל את הציונות הבינלאומיים לפרסות תרבות ישראל. בזמנו
הגשתי לראש הממשלה ולשר החינוך דאז תזכיר והצעתי כי תובא בפני אונסקו
הצעה לחוג את יובל הרמב"ם, אך בינתיים חלף המועד.

א.ו.

אם יהיה צורך תחזור הוועדה לדון בענין.

היו"ר ב. הראל:

ג. הצעה לסדר-היום של הה"כ דפאל בדבר הפליה לרעת החינוך המסלכתי-הדתי

י. דפאל:

בהתאם להחלטת הכנסת על הוועדה לדון בדברים שהעליתי בהצעת לסדר-היום והם: שתי שאלות

הקשורות במיקון חוק החינוך המסלכתי ושאלה אחת הקשורה באי-גיוע החוק הקיים

שתי השאלות המצריכות מיקון החוק הקיים נובעות

להעברה סטגמה לסבחה. נמצאת בידי רשימה די ארוכה של ישובים שבהם - לפי

הידיעות שיש לי - רוב ההורים מנקטים העברת בית-הספר היסודי מהחינוך

המסלכתי לחינוך המסלכתי-הדתי. אולם העברה כזאת אינה אפשרית לפי החוק הקיים.

הסטגמה היא שיש לתקן את החוק כך שיאפשר העברה.

גם המצב בכיתות ההפוך - בכיתות היסודיים,

קלאיים ומקצועיים - הצריך הסדר המקביל לזה שקיים לגבי החינוך היסודי.

עד כמה שידוע לי, ניתנה על-ידי הממשלה החדשה

הבטחה לתקן את החוק בשתי הנקודות שדיברתי עליהן. אני מקווה כי הממשלה

תקיים את הבטחתה ועל כן אינני רוצה להרהיב את הדיבור בענין זה, תוך

תקווה כי הענין ייפתר בהקדם.

אני רוצה להתעכב על ההפליה לרעת

המסלכתי-הדתי ואני קובע, על-ידי חוסר שבידי, שישנה הפליה חמורה. לפי

החוק שתי המגמות שוות בכל והן זכאיות להינות שווה בשווה מהשירותים

של משרד החינוך. ישנן הפליות שהאחריות להן נופלת במישרין על משרד החינוך;

ישנן הפליות שאחריות להן הרשויות הסוניציפליות; ישנן הפליות הנובעות

מאי-גיוע החלטות והוראות של משרד החינוך. דבר זה קיים בעיקר בשטח המבנים

ואחריות כוסלת על אגף השיכון במשרד העבודה. ישנם דברים אשר האחריות להם

נודדת בין רשות לרשות, וכל אחת מהן את האחריות על דעתה. הייתי מטריח

את הוועדה אילו הייתי מביא את כל החומר הנמצא בידי, אך אני סוכן לעשות

זאת אם אתבקש.

המצב משווע בעיקר בשטח המבנים. החינוך המסלכתי-

הדתי שוכן בתנאי-דיור גרועים לאין שיעור מאלה של החינוך המסלכתי. אין זה

רק נחלת-העבר. כאשר בוצעו מיקונים בשנים האחרונות לא הופנתה תשומת-לב

לתיקון המצב בחינוך המסלכתי-הדתי.

ניקה לדוגמה את ירושלים. מצב הדיור של בתי-הספר

בירושלים, גם של בתי-הספר המסלכתיים, הוא בדרך כלל גרוע; כבר הצבעתי

על כך בכנסת כאשר דיברתי על בעיית ירושלים. אולם מצב הדיור בחינוך

המסלכתי-הדתי גרוע לאין שיעור, ואם בזמן האחרון תוקן דבר מה בחינוך המסלכתי

לא נעשה דבר בחינוך המסלכתי-הדתי. אין למלות את הקולה רק בענין זה, מפני

שידוע לי כי במקרים מסוימים העיירה שבה החינוך לעיריה סובבת כסף תוך

ציון כי יש להוציאם למטרה זו ולא אחרת, ולא ביתן כסף לבנין עבור בית-ספר

מסלכתי-דתי. כלומר, העיריה לא היחה חופשיה להחליט לפי רצונה ובהתאם למצב

האובייקטיבי.

בהית-מזמיל בית-הספר ספוזר על פני מרחקים,

כל כיתה במקום יחיד, כך שלמשה אין זה בית-ספר כלל.

בבית-ובן, שהיא שכונה ותיקה, אין לטורה איפה

לעמוד בכיתה, אין שולחן ואין מקום לחלוח לוח.

בבית-הספר הוותיק ע"ש שפיצר המסלכתי-הדתי

ובחלק מן הבנין אסור כלל לקיים כיתות.

בית-ספר טוריה, שהוא בית-ספר נפלא מבחינת

מבנו ודמיו, ספוזר ב-3 מקומות מרוחקים אחד משנה, אם כי חלק מבית-הספר

שוכן ליד בנין-פאר השייך לבית-ספר אחר.

בהר-מיון קשה כלל להכנס לכיתה.

או.

י. רפאל: אפשר גם לדבר על מצב השיכון של בתי-ספר אשר מצבם טוב כביכול, כמו בית-הספר לדוגמה או בית-הספר "מעלה".

אמנם נכון שחלק מהאשמה טוטל על העירייה ואמרת כבר כי בירושלים חייבים לחזור ולקיים שתי משטרות כדי שהילדים לא ילמדו בבנינים שאסור ללמוד בהם. כפי שאמרת, קיימת אפליה. אם מתקנים - יש לתקן בנקודות-תרפה, אך עשו את ההיפך, כמו במקרה של בית-ספר ע"ש כצנלסון. בבית-שמש, למשל, לבית-ספר כללי עם כ-200 תלמיד יש 9 כיתות ולבית-ספר המכלתי-דתי עם 315 תלמידים יש רק 12 כיתות. בנו במקום בנין אחד אשר נטטר לבית-הספר המכלתי.

מר שריד: בונים עכשיו בנין נוסף לבית-הספר המכלתי-הדתי.

י. רפאל: אני מדבר על העבר.

בראשון-לציהן המצב בכל דע גם בבית-הספר העירוני וגם בבית-הספר בשיכון הסודרי.

ברמלה לומדים בבית-הספר המכלתי-הדתי 700 תלמיד. בנו שם בנין אך לא לבית-ספר זה.

בשיכון עמידר בבת-ים לומדים כ-350 ילדים בשני בתי-כנסת, בפזורה.

בית-הספר הדתי בתל-סונד אושר לפני חמש שנים. בית-הספר כולו לומד במשטרת שניה ואף-על-פי שישנו במרחק קטן בית-ספר שפנוי כולו אחר-הצהרים אין נותנים להשתמש בו, ובית-הספר הדתי שוכן בבנין טרוחק.

בהרצליה ישנה התנכלות מכוונת כלפי בית-הספר בתוך המושבה ובשיכון של הפועל הסודרי.

בראש-העין נבנו שיכונים לכל התושבים ובדרך כלל מקובל שכאשר בונים שיכון בונים גם בית-ספר. אולם בראש-העין נשאר שני בתי-הספר הדתיים - המכלתי הדתי והעצמאי - בקטרקטיבים.

בכפר-ענה לא למדו הילדים בימי הגשמים האחרונים. אמנם עמידר מוכנה לבנות צריפונים עבור בית-הספר הדתי אבל היא מחכה להוראה מאגף השיכון במשרד העבודה וההוראה בושט לבוא זה זמן רב.

בקדימה ישנם צריפים ריקים ומשרד החינוך נתן הוראה למסרם לבית-הספר הדתי, אולם ההוראה לא קוימה. בזמן האחרון נמסר שם בנין לידי ארגון אמהות עובדות, אם כי יש להן במקום בנין בלתי-מנוצל.

במגדל-עמק לומדים הילדים בשני בתי-כנסת המרוחקים זה מזה.

במצאת בידי גם רשימה ארוכה מאוד של בני-ילדים ממכלתיים-דתיים כמו במעברית סקיה א', קריית-שמונה, מגדל-אשקלון, מעברה ג', חליטה, בהם קיימת אפליה בשטח המבנים.

לא הזכרתי את ענין הציווד, כי זוהי פרשה בפני עצמה.

יש לי רשימה די ארוכה ולפיה אפשר לקבוע באופן אובייקטיבי ביותר כי המצב מעורר דאגה.

היו גם תלונות בקשר לרישום ואני רוצה לציין תוך סיפוק מסויים כי שני המקרים הבולטים שהבאתים בפני הכנסת - בית-ספר בגני-תקווה ובית-הספר בקריית-מלאכי - סודרו ובתי-הספר הוכרו. אם כי בקריית-מלאכי אין מקום לשיכון בית-הספר, אבל אני מקווה שזה יסודר. אולם קיימת עדיין תופעה של התערבות גורמים צדדיים בעניני בתי-הספר במקומות שונים, והיא דורשת חקירה.

א.ו.

י. רפאל:

אני יודע כי על כמה מדברי תהיינה תשובות. אינני רוצה להאשים כאן, אם כי ברוב המקרים מוטלת האחריות על משרד החינוך. אינני רוצה להאשים דווקא את ההסלה המרכזית, כי יתכן שבהרבה מקרים קיים רצון טוב מצד המרכז, אבל הוא מתנפץ בביצוע בלשכות האזוריות. אינני מקבל את הטענה כי בטקרים רבים אשמות העיריות והמועצות המקומיות שאינן מסלאות אחר הוראות משרד החינוך, מפני שבידי משרד החינוך והממשלה מספיק אמצעים כדי לכפות על הרשויות המוניציפליות ביצוע חוקים והוראות.

יש בידי חומר רב, אך לא בדקתי את כולו ואת אשר לא בדקתי לא הבאתי לוועדה. אינני מבקש כי הוועדה תקבל את דעתי וכדי שלא תתקבל תמונה חד-צדדית הנני טוען בחירת ועדת חקירה אשר תבחן את נכונות ההאשמות. כרגע אינני מוכן לקבל כל תשובה, מפני שאני יודע שהתשובות אינן מספקות. אם תבחר ועדת משנה היא תוכל להציע גם הצעות תיקון, אך מטרתה העיקרית לקבוע את העובדות. אם יתברר שהן כפי שאני רואה אותן, בוודאי לא תהיה התנגדות להמליץ על תיקונים.

אמר

שר החינוך והתרבות:

כשם שחה"כ רפאל/שתהיינה פה ושם תשובות אפשר להגיד שתהיינה פה ושם שאלות, ואם יש דרך-ארץ בפני שאלות צריך להיות אותו המשקל גם לגבי התשובות. אם תהיינה תשובות, תבחן הוועדה את הדברים. אם התשובות תהיינה מספקות - תחא; אם לא - יתכן ויוחלט על ועדת חקירה. אולם להציע מלכתחילה הקמת ועדת חקירה פירושו הבעת אי-אמון למשרד החינוך. אין נוהגים להציע בקלות כזאת הקמת ועדת חקירה. אדרבא, אם לחה"כ רפאל יש חומר, אני מניח אפריורי כי ישנם דברים בהם הצדק עמו ויתכן שיהיה צורך לקבוע ישיבה המוקדשת לנושא זה ולברר כל מקרה. במידה ששמעתי כבר תשובות על מקרים קונקרטיים היה לי הרושם כי התשובות מניחות את הדעת. בכל אופן אין להעלות על הדעת כי כבר מלכתחילה תורכב ועדת חקירה.

קיימות שאלות דיור, שאלות רישום, שאלות

פרטום ושאלות תעמולה.

אשר לשאלת הדיור, אני חושב כי מטבע הדברים קיים גבול לפירוט הדברים שישנם, אין גבול לפירוט הדברים שאינם ושחטרים. הוא הדין לגבי החינוך. חה"כ רפאל התחיל לפרט את החסר. חשבתי לעצמי כי אני יכול להמשיך ולפרט את החסר לא רק בחינוך המסלכתי-הדתי כי אם בחינוך המסלכתי בכלל. הנה, למשל, להקמת מבנים לבתי-ספר לתקופה של 4 השנים הקרובות דרושים 50 מיליון לירות, אך בתכנון לסתם בממשלה בחשבון רק את הסכום של 15 מיליון לירות. על כן אין השאלה מה חסר, אלא השאלה היא אם בדברים שישנם קיימת אפליה או לא. לשם כך יש לבדוק כל מקרה ומקרה, כי אפליה היא דבר חסור אפילו אם היא קיימת רק במקרה אחד.

הקיימות עכשיו ועדה של מפקחים מחוזיים,

מפקח מחוז חיפה ומפקח מחוז ירושלים, ושלחתי את הוועדה למקומות מספר בהם היו תלונות על הפליה. אני רוצה לציין כי בשאלת ההפליה קיימת רגישות יוצאת מן הכלל במשרד. בכל מקרה שיש בו ממש תיעור בדיקה ואם ימצאו שקיימת הפליה - יתוקן הדבר.

אולם אם ביקח למשל את המקרה של כפר ענה

נראה שקיים שם בית-ספר ממלכתי שהוא באופן יחסי בתנאים מסלכתיים, ולעומתו בית-ספר מסלכתי-דתי הנמצא בשפל מדרגה. אבל מתברר כי בית-הספר המסלכתי קיים כבר 7 שנים ואילו בית-הספר הדתי הוקם לפני 4 - 3 חדשים. עובדה זו אינה משנה אולי את חומרת המצב, אולם היא מוכיחה כי זו אינה הפליה.

ענין הרישום הוא דבר אוטמלל מאד ואחד המסוכנים

ביותר, כי הוא עלול להחריב את ההתיישבות החדשה. התלונות בענין זה הן דו-צדדיות. מפקח מחוז הנגב הביא לי מסמכים המוכיחים כי מתנהלת הסתה ללא כל רטן נגד החינוך המסלכתי ואין כלל להעלות על הדעת מה נאמר במסמכים אלה על הסורים והטורקים בחינוך המסלכתי הכללי. הסתה כזאת מביאה דמורליזציה והרס ביישובי-העולים, כי פילוג כפרים קטנים למחנות בעד חינוך מסלכתי ובעד חינוך מסלכתי-דתי הורס את הכפר. זה דבר חסור מאד ואנחנו ניחן דעתנו עליו ונקיים בידור. החינוך המסלכתי נועד לגאול את החינוך מחטיפות, אך החטיפות מהחינוך המסלכתי לחינוך המסלכתי-הדתי נמשכות, והן נמשכות דווקא במקומות הרגישים ביותר - ביישובי-עולים.

אנא

שר החינוך והתרבות: אשר לענין הפרסום, לא חקרתי את כל מה שנכתב ב"הצופה", אך שמעתי כי הושכרו שטות ובכלל ישנה אינפלציה של פרסום בעניני החינוך ומתקבל הרושם כי "פלישתים עליך ישראל". אפשר היה לברר את התלונות, לא היתה כל סניעה לכך מצד משרד החינוך. אפשר היה לשלוח ועדה אשר תחקור כל מקרה ומקרה ולא לפרסם את הדברים באופן כזה בעתונים.

לגופו של ענין, אני מציע לשחרר את ועדת החינוך מטעמי ועדת חקירה. משרד החינוך יברר את כל התלונות, כי זהו תפקידו. אם לחה"כ רפאל יש חוסר על הפליות לדעת החינוך הטלכתי-החתי יעביר את החומר לשר החינוך, כדי שיתקיים בירור. אינני רואה תכלית רבה בהקמת ועדת חקירה. משרד החינוך יבדוק את התלונות ואחר-כך יוכל להביא לוועדה את תוצאות הברור.

אם הצעתי לא תתקבל - תצטרף. /ללכת צעד אחר

צעד ולבדוק כל מקרה.

ד. נצר: ברצוני לדעת אם כל הידיעות בדבר אפליה מובאות קודם-כל לאגף לחינוך הדתי, ומהי תשובתו על כך. אני מציעה כי בסתפק במה שמענו ונחזור לשאלה זו כאשר נקבל תשובות על החומר שחה"כ רפאל יגיש לשר החינוך. אז נראה אם יש צורך בטיפול נוסף.

א. רזיאל-נאור:

כאשר חה"כ רפאל העלה את השאלה לסדר-היום במליאה הסתפקתי בדרישתו להעביר את הענין לוועדת החינוך, מתוך גישה שכל תלונה בשטח החינוך צריכה להתברר בוועדה ולא להשאיר בגדר סתום. מסוים כך איננו יכולים להסתפק בזה שמשרד החינוך יביא לנו תשובה על שאלה זו כאשר יביא. שאלה זו נתעוררה בטליאת הכנסת והועברה לוועדה ועל כן אין זה תלוי ברצונו של חה"כ רפאל אם לשחרר את הוועדה מטיפול בשאלה זו או לא. הוועדה אינה משוחררת מהדינן ברבע שהשאלה הועברה אליה על-ידי המליאה.

הייתי מציעה להסליץ בפני השר על הקמת ועדה של משרד החינוך אשר תבדוק במהירות את התלונות.

שר החינוך והתרבות: ועדה כזאת כבר החלה לפעול.

א. רזיאל-נאור:

אם כן, על ועדה זו להביא לוועדת החינוך, במהירות מתקבלת על הדעת, את תוצאות הבדיקה.

י. רפאל:

למעשה הודה השר כי השאלות והתשובות אינן בעלות משקל שווה, מפני שאפילו אם תק תשובה אחת אינה מספקת קיימת כבר אפליה והפרת חוק. אינני יודע מה פירוש ב"הצופה". אינני שואב את ידיעותי מועתונות. פונים אלי ועדי הורים ומורים לי על המצב. השתתפתי גם בכינוס של עסקני החינוך הדתי ושמעתי שם דברים מוזעזעים מסש. אגף החינוך הדתי אינו סמכות אדמיניסטרטיבית אלא פדגוגית. מסוים כך אין להפנות אותי לאגף זה. לקחתי דברים עם הסנהלים האדמיניסטרטיביים של משרד החינוך ולא באתי על סיפוקי. בהיותי חבר-כנסת אסור לי לשתוק כאשר אני משוכנע שקיימת אפליה במקום מסויים. ועדת חקירה אינה הבעת אי-אמון למשרד החינוך, אפשר לקרוא לוועדה זו בשם אחר. אני מסכים להצעת חה"כ רזיאל שהוועדה מטעם משרד החינוך תחקור את התלונות ותביא לנו את מסקנותיה.

רציתי לשאול את שר החינוך אם מצד משרד החינוך נעשה דבר מה בקשר לסכסוך שפרץ במושב אחודם ואשר נבע ממחלוקת בעניני חינוך.

ד"ר אבידור:

הוועדה אשר הוקמה על-ידי השר נשלחה ראשית למושב אחודם והשר סחכה עתה לדין-וחשבון בענין זה.

שר החינוך והתרבות:

חה"כ רפאל אמר שאינו שואב את ידיעותיו מעתון. אולם במצאת בידי שאילתה שלו בה הוא מסתמך על "הצופה". אשר לוועדה, נשתדל לבדוק את התלונות באופן נמרץ ביותר, הייתי רוצה כי זה יסתיים תוך חודש ימים.

היו"ר ב. הראל:

בשבוע הבא נקיים דק ישיבה אחת, ביום ג'. לפי בקשתה של חה"כ נצר אעמיד על סדר-יומה של הישיבה הבאה את ענין התזונה בבתי-הספר. (הישיבה נבעלה ב-10.30)